

Uitspraak in hoger beroep zaak Martin Garrix

Investeringszolderkamerproducers verdienen óók bescherming

Door Bjorn Schipper

In *Muziekwereld* 2017-4¹ schreef ik over de uitspraak van de rechtbank² in eerste aanleg in de langslpende kwestie van *deejay*, producer en artiest Martin Garrix³ tegen zijn voormalige managementkantoor MAS Management (hierna ‘MAS’) en platenmaatschappij Spinnin’ Records. In het hoger beroep heeft het Gerechtshof⁴ eind 2019 een voor de Nederlandse muziekindustrie belangrijke uitspraak gedaan. In deze bijdrage voor *Muziekwereld* ga ik vooral in op de overwegingen van het Hof over het naburige recht van fonogrammenproducenten in relatie tot zogeheten ‘zolderkamerproducers’: artiesten/producers die hun tracks vooral ‘thuis’ in een eigen studio en/of met eigen instrumenten, apparatuur en/of software maken. Uit de uitspraak van het Hof blijkt verder dat het op 1 juli 2015 ingevoerde auteurscontractenrecht onder bepaalde omstandigheden reflexwerking kan hebben en tevens van toepassing kan zijn op overeenkomsten die strikt genomen géén exploitatieovereenkomst zijn.

Van zolderkamerproducer tot wereldster

Waar gaat deze zaak ook alweer over? In 2012 en 2013 tekende een nog minderjarige Martin Garrix samen met zijn vader exclusieve management- en productieovereenkomsten met MAS respectievelijk Spinnin’ Records. Vader en zoon wonnen hiervoor eerst inhoudelijk advies in van enkele in entertainmentrecht gespecialiseerde juristen. MAS en powerhouse Spinnin’ Records zijn samen met muziekuitgeverij MusicAllStars Publishing nauw met elkaar verweven en manifesteren zich als een succesvolle ‘exploitatiedriehoek’ waarbij exploitatierechten van artiesten en auteurs in onderlinge afstemming beheerd, gepromoot en geëxploiteerd worden.⁵ Het bleek destijds de ideale springplank voor Martin Garrix. Kort nadat Martin Garrix in 2012 bij

MAS en Spinnin’ Records tekende, scoorde hij met zijn nummer *Animals* een wereldhit. De rest is geschiedenis. Martin Garrix is uitgegroeid tot een van de populairste dj’s, producers en artiesten ter wereld.

Uitspraak rechtbank

In een uitgebreid gemotiveerd (tussen)vonnis oordeelde de rechtbank kort gezegd dat Martin Garrix destijds bij het aangaan van zijn management- en productieovereenkomsten met MAS en Spinnin’ Records op het verkeerde been is gezet waardoor sprake is van dwaling. De rechtbank bevestigde op die grond de door Martin Garrix ingeroepen vernietiging van de verschillende overeenkomsten. Daarnaast oordeelde de rechtbank dat Martin Garrix vanwege de manier waarop

zijn tracks feitelijk door hem vervaardigd, bekostigd en aangeleverd zijn, als de fonogrammenproducent in de zin van het naburige recht moet worden beschouwd, en niet Spinnin’ Records.

Artiestenmanagement en zorgplicht

De rechtbank oordeelde dat managementovereenkomsten tussen artiesten en managers zich laten kwalificeren als overeenkomsten van opdracht in de zin van artikel 7:400 e.v. Burgerlijk Wetboek (BW).⁶ Dit brengt met zich mee dat op artiestenmanagers een wettelijke zorgplicht rust ter behartiging van de belangen van artiesten. De rechtbank oordeelde dat MAS haar bijzondere zorgplicht had geschonden doordat zij een te weinig actieve en kritische houding aan de dag legde bij de onderhandelingen over een nieuwe productieovereenkomst met Spinnin’ Records. MAS had Martin Garrix als artiestenmanager moeten wijzen op de belangenverstremming die zich hierbij voordeed en hem moeten adviseren externe expertise in te schakelen. Het vonnis van de rechtbank op dit punt deed artiestenmanagers zichzelf achter de oren krabben⁷.

Het Hof komt nu tot een andere conclusie en oordeelt dat Martin Garrix juridisch niet gedwaald heeft ten tijde van het aangaan van de management- en productieovereenkomsten. Ook van bedrog of misbruik van omstandigheden is geen sprake. De uitspraak van het Hof neemt in zoverre de onrust bij artiestenmanagers weg doordat duidelijk wordt dat onder de gegeven feiten en omstandigheden doorgaans niet al te lichtvaardig een (wezenlijke) schending van de wettelijke zorgplicht van de artiestenmanager-opdrachtnemer of wilsgebrek wordt aangenomen. Er gaat een uitgebreid feitenonderzoek aan vooraf, waarbij ook de eigen gedragingen van de artiest aan bod komen. Met deze uitspraak van het Hof lijkt de nuance weer terug in de discussie over de aard, inhoud en omvang van de bijzondere zorgplicht van artiestenmanagers.

Uitvoerende draaikunstenaars

Het Hof oordeelt dat de creatieve werkzaamheden van Martin Garrix als deejay die zijn eigen muziek uitvoert

niet te vergelijken zijn met die van de ouderwetse ‘gewone’ geluidsproducer die slechts werkzaamheden verricht en aanwijzingen geeft in het kader van de opname van andermans uitvoering van een muziekwerk. Al eerder is geoordeeld dat zo’n ‘gewone’ geluidsproducer zelf géén uitvoerende kunstenaar is in de zin van het naburige recht.⁸

Bij elektronische muziek vallen het moment van componeren, uitvoeren en opnemen meestal samen. Het Hof oordeelt nu in algemene zin dat óók dj’s uitvoerende kunstenaars zijn in de zin van het naburige recht. Het Hof volgt hiermee de muziekpraktijk waarbij vaderlandse dj’s al decennialang tot de absolute wereldtop behoren en bijvoorbeeld ook Sena en de Belastingdienst⁹ niet (meer) twijfelen aan de hoedanigheid van dj’s als uitvoerende kunstenaars. Volgens mij is het de eerste keer dat de Nederlandse rechter dj’s erkent als uitvoerende kunstenaars. Alleen de woordkeuze van het Hof lijkt niet helemaal te matchen met de muziekpraktijk. Strikt genomen zijn dj’s geen producers maar artiesten die muziek van zichzelf en anderen op creatieve wijze mixen en al dan niet live ten gehore brengen¹⁰.

Reflexwerking auteurscontractenrecht

Martin Garrix beriep zich op de vernietiging van de management- en productieovereenkomsten vanwege het bestaan van onredelijk bezwarende bedingen in de zin van artikel 25f lid 2 Auteurswet (Aw) in verbinding met artikel 2b Wet naburige rechten (Wnr). Het gaat hier om de redelijkheidstoets uit het moderne auteurscontractenrecht die terugwerkende kracht kent en daarmee eveneens van toepassing kan zijn op exploitatieovereenkomsten van vóór 1 juli 2015. Martin Garrix viel meer in het bijzonder over de eenzijdige verlengingsopties van MAS en Spinnin’ Records in de exclusieve management- en productieovereenkomsten.

Vaststaat dat de productieovereenkomst van Martin Garrix met Spinnin’ Records kwalificeert als exploitatieovereenkomst in de zin van artikel 25b Aw. Het auteurscontractenrecht is hierop van toepassing. Het is de vraag of de managementovereenkomst van Martin

Garrix met MAS, die materieel niet kwalificeert als exploitatieovereenkomst, óók onder de reikwijdte van het auteurscontractenrecht kan vallen. Het Hof oordeelt van wel. De management- en productieovereenkomsten van Martin Garrix zijn zodanig met elkaar verbonden dat de bescherming tegen onredelijk bezwarende bedingen uit het auteurscontractenrecht zich hier óók uitstrekt tot de managementovereenkomst. Beide overeenkomsten staan volgens het Hof in het teken van het stimuleren van de verkoop en exploitatie van muziek en het vergroten van de bekendheid van Martin Garrix om diezelfde muziek te promoten. Daarnaast zijn beide overeenkomsten Martin Garrix als één geheel aangeboden, op hetzelfde moment door hem aangegaan voor gelijke duur en met gelijke verlengingsmogelijkheden. Verder zijn beide overeenkomsten feitelijk door een en hetzelfde team van MAS en Spinnin' Records uitgevoerd. Het Hof haalt tegen deze achtergrond een streep door de eenzijdige exclusieve optiebedingen in de management- en productieovereenkomsten. Het Hof overweegt dat ten tijde van de contractverlenging al een groot commercieel succes was behaald en dat eenzijdige verlenging tegen dezelfde voorwaarden een onevenredig groot verschil tot gevolg heeft in de vergoedingen die Martin Garrix ontvangt vergeleken met de opbrengsten van Spinnin' Records.

Vanwege nauwe samenhang met exploitatieovereenkomsten kan het auteurscontractenrecht aldus doorwerken in niet-exploitatieovereenkomsten, en in zoverre reflexwerking hebben. Zelfs met terugwerkende kracht.

Zolderkamerproducer is fonogrammenproducent

Platenmaatschappijen zagen zich na de uitspraak van de rechtbank geconfronteerd met een nieuwe realiteit waarbij zolderkamerproducers als fonogrammenproducent van de door hen vervaardigde opnamen kunnen worden aangemerkt. En niet de platenmaatschappij, zoals vaak in dit soort platen-, producers- en artiestencontracten tot uitgangspunt wordt genomen.

Het Hof bevestigt het oordeel van de rechtbank.

Martin Garrix is vanwege het feit dat hij zijn opnamen thuis op zijn eigen apparatuur en met zijn eigen instrumenten produceerde, en het feit dat hij daarnaast ook nog zelf of op eigen kosten de mastering van de finale versies van deze opnamen verzorgde, de fonogrammenproducent in de zin van artikel 1d Wnr van zijn opnamen. Opvolgende versies van de eerste opnamen zijn daarbij volgens het Hof niet aan te merken als 'eerste' opname in de zin van het naburige recht.¹¹ Dat in de productieovereenkomst van Spinnin' Records iets anders was bepaald, doet aan dit rechtsfeit niets af.

Uit de parlementaire geschiedenis van de Wnr volgt dat vervaardigen het centrale begrip is en dat de persoon die de organisatie van de eerste opname op zich neemt en die daarvoor de financiële verantwoordelijkheid draagt, de fonogrammenproducent is.¹² Het Hof benadrukt dat het doel van de bescherming van de fonogrammenproducent het terugverdienen van bijzonder hoge en riskante investeringen is. Het Hof bevestigt de eerdere overweging van de rechtbank dat alle andere kosten die verband houden met de totstandkoming, promotie en exploitatie van de opnamen in beginsel niet relevant zijn voor de kwalificatie als fonogrammenproducent. De partij die in de eerste vastlegging van een opname investeert, is zijn investering kwijt als die opname geen succes wordt of niet tot verdere exploitatie wordt overgaan. Aan de voor de kwalificatie als fonogrammenproducent wel relevante kosten wordt geen minimum gesteld. Wat voor een platenmaatschappij een geringe investering is, kan voor een zelfstandige producer een aanzienlijke investering zijn. Een kwalitatieve benadering lijkt hiermee voor de hand te liggen. Het is immers noodzakelijk de mogelijkheid van een behoorlijk rendement voor de producent van fonogrammen te waarborgen om die specifieke investeringen – die hoog en riskant *kunnen* zijn - te kunnen terugverdienen¹³. Dat geldt voor zowel platenmaatschappijen als zelfstandige producers.

Het Hof lijkt vooral te worstelen met de vraag wat bij elektronische muziek nu precies onder het (doen) vervaardigen van een fonogram moet worden verstaan.

Waar de rechtbank overweegt dat het naburig recht van de fonogrammenproducent toekomt aan degene die het financiële risico draagt van de kosten die verband houden met de eerste vastlegging van een opname, is het Hof het met partijen eens dat hierbij met name bepalend is wie het initiatief tot en de verantwoordelijkheid voor de eerste vastlegging neemt. Bedoelde verantwoordelijkheid kan hier economisch, financieel, technisch, organisatorisch en/of artistiek van aard zijn.¹⁴

Naar een evenwicht in de moderne muziekpraktijk

In navolging van de rechtbank houdt het Hof platenmaatschappijen een spiegel voor van de nieuwe productierealiteit op het gebied van elektronische muziek, hiphop en beats. Artiesten en producers werken in deze muziekgenres sinds de opkomst van digitale muziekexploitatie eind vorige eeuw volgens een 'doe-het-zelf-mentaliteit' en staan met behulp van de nieuwste technieken als zodanig persoonlijk aan de wieg van hun muziekproducties. Op hun beurt zijn platenmaatschappijen juist vanwege de digitale muziekexploitatie minder gaan investeren in muziekproductie, en zich meer gaan focussen op A&R, promotie, marketing en social media. Dat platenmaatschappijen in de moderne muziekpraktijk financieel andere accenten leggen,

staat onder huidig naburig recht niet in de weg aan het verlenen van nabuurrechtelijke bescherming aan de investeringen van de zolderkamerproducers in hun muziekproducties. Het naburige recht van de fonogrammenproducent is destijds niet ingevoerd om *uitsluitend* platenmaatschappijen te behagen en hun investeringen te beschermen.

De uitkomst in deze zaak van Martin Garrix sluit naar mijn mening goed aan bij de moderne muziekpraktijk. Het is een steun in de rug van zolderkamerproducers die exclusieve platen-, producers- en artiestencontracten voorgelegd krijgen waarin platenmaatschappijen ondanks het succes van muziekstreaming steeds lagere digitale royalties bieden en doorgaans de naburige rechten van de fonogrammenproducent – met inbegrip van de bijbehorende Sena- gelden – bedingen, niet zelden gecombineerd met een kickback in de vorm van een percentage van de inkomsten van artiesten uit live optredens en overige commerciële activiteiten.

In de zaak van Martin Garrix loopt nu een cassatieprocedure bij de Hoge Raad.

Bjorn Schipper is advocaat en oprichter van Schipper Legal in Amsterdam.

1. B.H.M. Schipper, 'Nabuurrechtelijke erkenning voor zolderkamerproducers. Uitspraak in zaak Martin Garrix', *Muziekwereld* 2017/4, p. 28-31.
2. Rb. Midden-Nederland 20 september 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:4775 (MusicAllstars Management, Spinnin' Records/Martin Garrix).
3. Echte naam: Martijn Garritsen.
4. Hof Arnhem-Leeuwarden 24 december 2019, m.nt. B.H.M Schipper (AMI 2020/3-4), ECLI:NL:GHARL:2019:11117 (MusicAllstars Management, Spinnin' Records/Martin Garrix).
5. Te vergelijken met zogeheten 360 graden of 'full rights' samenwerkingsovereenkomsten waarbij inkomsten uit exploitatie na aftrek van kosten op basis van specifieke verdeelsleutels worden verdeeld.
6. Zie onder meer r.o. 5.28 t/m 5.33 van het vonnis van de Rechtbank, *supra* noot 3.
7. B.H.M. Schipper, 'Why can't we be friends? MMF NL en BAM werken aan model managementovereenkomst', *Muziekwereld* 2019/2, p. 30-33.
8. Hof Amsterdam 4 mei 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BM8012 (Geluidsproducers./SENA II), AMI 2010/15, m. nt. K.J. Koelman, en IER 2010/79 m.nt. J.M.B. Seignette. Vgl. G.J. Heevel, 'De WNR-begrippen "uitvoerend artiest" en "uitvoering" nader beschouwd', AMI 1996, p. 63-67, J.E. Wintjes, *De rechtspositie van de producer. Intellectuele eigendomsbescherming voor de geluidsregisseur anno 1997 of toekomstmuziek?*, Den Haag: SDU 1997, p. 61-66, en Spoor/Verkade/Visser, *Auteursrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2019, p. 860 en de op die pagina bij de noten 96 en 97 genoemde rechtspraak en literatuur.
9. Directoraat-Generaal Belastingdienst, brief van Minister Zalm van Financiën van 27 november 2006 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, kenmerk DGB 2006-05912.
10. Vgl. B.H.M. Schipper, 'Draaikunst of verdraaide kunst? De dj-set als object van het auteursrecht', AA 2002/3, p. 143-153 en 'Vertolkers van vinyl. Nabuurrechtelijke aspecten van de dj-set', AA 2002/4, p. 227-232.
11. Vgl. Spoor/Verkade/Visser, *Auteursrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2019, p. 858 en de op die pagina bij noot 93 genoemde rechtspraak.
12. Vgl. Verkade/Visser, *Parlementaire geschiedenis van de Wet op de naburige rechten*, Delft: Delftse Academische Pers 1993 p. 60.
13. HvJEU 29 juli 2019, zaak C-476/17, ECLI:EU:C:2019:624, r.o. 30 en 44 (Pelham).
14. Vgl. M.T.M Koedooder, 'Dit kunnen we leren van de zaak Garrix', *Entertainment Business* 27 februari 2020.